

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 65 . Nr. 2

Februar

1980

*En 3.g klasse ved arbejdet i et af de nyindrettede lokaler i Naturfagsbygningen (Musæet).
(Sven Gerner Andersen fot.)*

Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad

NR. 8 · DECEMBER · 1979

Fra den ny udstilling i Møntergården, Odense, 1979. Foto: S. F. Christiansen.

O. Bonefeld: Trankebar royalinernes vægt og sølvindhold

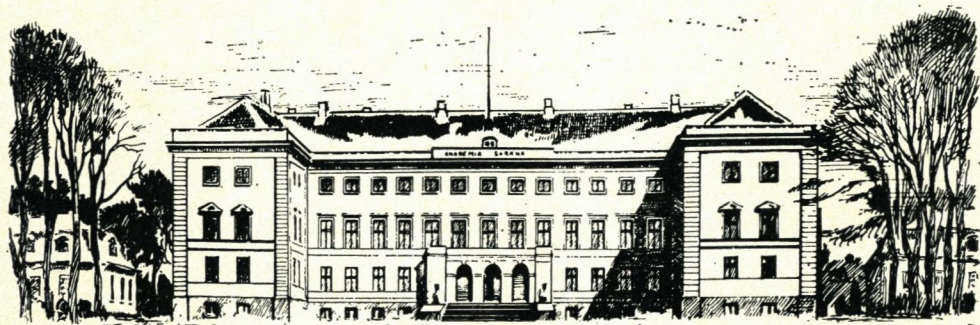
Bj. Poulsen: Mønt- og medaljesamlingen i Odense
International numismatisk kongres i Bern

HARLANG & TOKSVIG BLADFÖRLAG A/S

Dr. Tværgade 30 · 1302 København K · Tlf. (01) 13 86 66

Formidler annoncer til mere end 20 danske fag- og organisationsblade

C. Tom-Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORØNER-BLÅDET

FEBRUAR 1980

65. ÅRGANG

NUMMER 2

Sorø Akademis Bibliotek

På det kongelige bibliotek i København findes et gammelt Justinushåndskrift, der bærer påskriften: »Liber Sanctæ Mariæ de Sora per manum Absalonis Archiepiscopi« (denne bog tilhører Sankt Mariaklostret i Sorø, skænket af ærkebiskop Absalon). Hvordan den er havnet i det kongelige bibliotek, kan ikke vides med sikkerhed, men dér er den i dag — og den kommer næppe tilbage til biblioteket her nogen sinde!

Det interessante er, at det er den ældste bog, vi kender, der har tilknytning til Sorø, og morsomt nok skriver Absalon i sit testamente, at han eftergiver sin klerk Saxo (historieskriveren) en gæld på 2½ mark sølv og pålægger ham at aflevere to bøger, som Absalon har lånt ham, til Sorø Kloster. Da Saxos latin bærer tydeligt præg af Justinus og en anden romersk historieskriver Valerius Maximus, har vi sikkert her et vidnesbyrd om, at Saxo, som så mange senere lånere på vort bibliotek, har benyttet sig af bibliotekets langmodighed og lånt disse bøger i adskillige år, men han må alligevel have fulgt sin herre og mesters pålæg og afleveret bogen efter brugen, siden den stadig findes. Han har også afleveret Valerius Maximus håndskriftet, for det brændte med en del af universitetsbibliotekets bøger i 1728, da en stor del af hovedstaden gik op i luer.

Sorø er traditionernes højborg, og den her omtalte tradition har holdt sig siden middelalderen og respekteres stadig, hvilket mange lånere ned gennem tiden har haft glæde og fordele af.

Det vil føre alt for vidt at gå i detaljer med bibliotekets historie ned gennem tiderne (det lader sig heller ikke gøre, for materialet mangler!), men det kan fastslås, at der lige fra middelalderen i al beskedenhed har været et

kulturcentrum her, og at biblioteket har været en ikke uvæsentlig faktor på dette område.

Om *klosterbiblioteket* véd vi ikke ret meget. Det må have rummet en del klassikerudgaver af græske og romerske forfattere og selvfølgelig koge- og urtebøger og sikkert også historiske værker som fx. Rimkrøniken, som i fortællingen siges at være skrevet af broder Niels i Sorø, og et håndskrift af Kong Valdemars Jordebog fra Valdemar Sejrs tid.

Da skolen begyndte sin virksomhed i 1586, har den nok overtaget, hvad der var af bøger i klostrets bibliotek, og bygget videre herpå; men da Christian den Fjerdes søn skulle giftes i 1634, skrev kongen til hofmesteren, at han skulle indsende, hvad der var af gamle mункebøger, og vi véd, at der indsendtes 76 pergamenthåndskrifter, som kongen satte nogle universitetsprofessorer til at gennemgå for at sortere de interessante fra, mens resten skulle bruges til fyrværkeri ved brylluppet! Ved den lejlighed er Absalons to ovenfor nævnte bøger måske kommet til København.

Christian den Fjerdes ridderlige Akademi fra 1623 og hans universitet i Sorø fra 1643—65 havde selvfølgelig behov for en mere videnskabelig bogsamling, og vi véd også, at adskillige velydere af institutionen skænkede bøger, og der blev nok også købt en del.

Ved oprettelsen af *Frederik den Femtes akademi* i 1747 var der brug for en moderne videnskabelig bogsamling, som også blev skaffet til veje ved køb og gaver. Holberg testamenterede sit eget bibliotek til Akademiet og yderligere en sum penge til forøgelse af biblioteket — og forskellige andre skænkede også bøger til det gode formål.

Da akademibygningen brændte i 1813, talte biblioteket 12.000 bind, der sammen med ikke indsendte arkivalier og resterne af det gamle

klosterarkiv gik op i luer, og der findes kun 136 bind fra det gamle bibliotek, der var udlånt, men blev leveret tilbage efter branden. Rygtet går, at udlånsprotokollen også brændte med, men heldigvis var det hæderlige lånere!

Da skolen genoprettedes i 1822, var man straks klar over, at uden et bibliotek gik det ikke at drive en skole og endnu mindre en halvvidenskabelig overbygning: *Frederik den Sjettes Akademi*, og der bevilgedes straks 2.000 rigsdaler til en begyndelse og derefter årligt 600 rigsdaler og desuden nogle ekstraordinære beløb til køb på auktioner, når der var lejlighed til at erhverve nogle gode bøger til en rimelig pris.

Bülowsamlingen

En meget værdifuld tilvækst fik biblioteket, da geheimeconferensråd *Christian von Bülow* til Sandhermungaard på Fyn skænkede sin meget værdifulde bogsamling på 5.400 bind og 162 kapsler manuskripter ved et gavebrev af 27. juli 1826. Johan Bülow havde været opdrager for den senere konge Frederik den Sjette og havde ved sin position stor indflydelse og var personligt interesseret i mange videnskaber og var i kontakt med tidens førende åndspersonligheder. Dette benyttede han til at opbygge en meget alsidig og meget værdifuld bogsamling, som han i taknemmelighed skænkede til sin gamle skole.

I 1828 talte biblioteket allerede 8.000 bind, og Homer-oversætteren *Christian Wilster* blev bibliotekar eller rettere amanuensis, mens direktør for Akademiet var bibliotekar, og denne ordning fortsatte, til skolens rektor ved Akademiets nedlæggelse i 1849 blev bibliotekar. Først i 1910 blev en af skolens lærere virkelig bibliotekar, og der nedsattes et biblioteksudvalg, bestående af tre lærere, rektor og bibliotekaren.

I 1841 var der 15.000 bind, og der var ikke mere plads i den vestlige ende af beletagen på hovedbygningen, hvor biblioteket var anbragt efter de første år at have været anbragt i Klosterporten. Man klarede problemet foreløbigt ved at sælge nogle dubletter, men i 1847 kom *Hans Bastholmsamlingen* på 6.000 bind, der var blevet overdraget Akademiet mod en livrente til ejeren og hans kone, og så var der altså ikke plads igen, selv om 2.000 bind var dubletter.

I 1861 løstes problemet ved, at biblioteket flyttede over i kvæsturbygningen, hvor der indrettedes bibliotek på første sal, og der har det haft til huse i over 100 år. Nu er hele bygningen taget ind til bibliotek, og der mærkes tydeligt pladmangel igen!

Biblioteket blev ved at vokse. Fra 1841 til 1919 var der en årlig bevilling til nyanskaffelser og indbinding på 800 rigsdaler, og der kom stadig gaver: i 1859 fra guvernør Edward Carstensen i Ringsted ca. 2.000 bind og i 1871 *justitsråd Bangs Holbergsamling*, hvoraf de fleste var købt af antikvarboghandler Herman Lynge. Den tæller ca. 1.000 bind og et par hundrede særtryk + en mængde småtryk og udsnit. Den omfatter næsten alle Holbergs

værker i originaludgaver. Af Niels Klims underjordiske rejse er der 50 forskellige udgaver, af de samlede komedier 35 udgaver, af udvalgte komedier 50 udgaver, af Peder Paars 34 udgaver osv. Og samlingen suppleres stadig ved gaver og køb. Sidst skete det ved, at biblioteket på byttebasis fra Antikvariatet Herman Lynge erhvervede Holbergs komedier i førsteudgaven fra 1723—25 ved indehaveren Max Girsels (S 65) mellemkomst i maj 1976.

I 1926 talte biblioteket 55.100 bind og 12.200 skoleprogrammer, og siden er det stadig vokset dels ved gaver og dels ved køb. Skolens lærere har også ydet værdifulde bidrag, fx. fik vi en værdifuld samling af historie og filosofi efter dr. Helms. Den sidste store gave stammer fra 1968, da læge *Franz Treschou Gullmann* (S 13) ved testamente skænkede 1.500 bind, hvoraf en række værdifulde originaludgaver af Herman Bang, Pontoppidan, Johs. V. Jensen, H. C. Andersen, Gustav Wied, Chr. Winther, Aarestrup og andre, som fyldte huller ud i samlingen.

For øjeblikket er biblioteket oppe på 76.282 bind, bestående af mange værdifulde bøger inden for mange forskellige områder, specielt historie, filologi og skønlitteratur, mange gamle og nyere geografiske og naturvidenskabelige værker, en meget fin Holbergsamling, mange gamle tidsskriftrækker, som stadig følges op, og af mere boghistorisk interesse kan det nævnes, at biblioteket har 6 inkunabler (bøger trykt før 1500) og 75 danske bøger fra 1500-tallet. Desuden har vi 18.864 skoleprogrammer.

Samlingen forøges stadig og vedligeholdes ved indbinding takket være en bevilling fra Sorø Akademis Stiftelse. Desuden indkøbes for statsmidler bøger, der i det væsentlige opstilles i de forskellige faglokaler.

Biblioteket er offentligt. Alle er velkomne til at låne bøger hos os, blot de ikke er for værdifulde! Lånetiden er normalt en måned, men vi er forhandlingsvenlige, hvis det ikke drejer sig om efterspurgte bøger. Der er et alfabetisk kartotek over alle bøgerne og et systematisk kartotek, ordnet efter det almindelige decimalclassesystem. Den eneste forskel er, at vi opstiller bøgerne nedefra og opad på reolerne, mens folkebibliotekerne gør det omvendte. Det er en rest fra gamle dage, for sådan gør de på det kongelige bibliotek!

Sidst, men ikke mindst skal det nævnes, at fru *Signe Blem*, der er faguddannet bibliotekar og tager sig af katalogiseringen, i over 25 år har levet og åndet for biblioteket, skaffer fra andre biblioteker, hvad vi måtte mangle i vort eget, og om det skulle dreje sig om bøger, der ikke findes her i landet, skal man ikke fortvivle, for så skaffes de fra andre lande.

Alle interesserede er hjerteligt velkomne på Sorø Akademis Bibliotek!

S. R.

P. s.: Mange gamle soranere har i årenes løb følt, at værker, som de har skrevet, hørte hjemme på Akademiets Bibliotek, og har skænket dem ved udgivelsen — en smuk og for Biblioteket værdifuld tradition, som bør følges også i fremtiden.

Holbergordbogens hovedredaktør, dr. phil. Aage Hansen, foran reolerne med de 400.000 Holbergcitater på Det kongelige Bibliotek i København.

Om Holbergordbogen af Svend Eegholm Pedersen

Redaktøren har bedt mig skrive lidt om Holbergordbogen, hvis første bind nu er under trykning, og jeg benytter med glæde lejligheden til at præsentere dette værk for ældre og yngre soranere.

Når man har haft lejlighed til at kigge lidt i Soraner-bladet, mærker man jo, at Holbergs ånd stadig svæver over vandene, og man noterer med tilfredshed, at gamle soranere stadig kan citere Holberg ved passende lejligheder.

Holbergordbogen (i det følgende HolbO) udgives af Det danske Sprog- og Litteraturselskab, den samme institution som har udgivet den store Ordbog over det danske Sprog (bd. I—XXVIII, 1918—56, og senere oplag). HolbO bliver også et omfangsrigt værk; den er planlagt til 5 bind à 1400—1500 spalter, omtrent som et middelsvært bind af den danske ordbog, og bindene ventes udsendt i årene 1980—84, således at sidste bind forhåbentlig kan foreligge til Holbergjubilæet i 1984. Holberg vil da på sin 300-års fødselsdag i sin himmel kunne glæde sig over, at der er overgået ham en ære, som ingen anden dansk eller nordisk forfatter — jeg ser her bort fra latineren Saxo og et par mindre specialordbøger — har oplevet, nemlig at få sit ordforråd og sprog behandlet og registreret i en stor moderne specialordbog.

Det er Holbergs sprog alene, som behandles i ordbogen, ikke samtidens sprog, selv om der i enkelte tilfælde drages paralleller til samtidige forfattere. Den store danske ordbog dækker, som ordbogens brugere eller Fup-eller-Fakta-kiggere vil vide, hele perioden fra o. 1700 til redaktionstidspunktet i det 20. århundrede, og i artiklerne om de enkelte ord finder man belysende citater fra Holbergtiden og op til 1930'ernes og 1940'ernes forfattere. I HolbO har man altså gjort dette, at det 18. århundredes hovedforfatter og hovedskikkelsen i den dansk-norske fælleslitteratur er skilt ud til selvstændig behandling, en behandling, der kan blive langt fyldigere og grundigere end i Ordbog over det danske Sprog, hvor Holberg citeres på linje med andre forfattere, men hvor fuldstændighed i registrering af det specielt holbergske ordforråd ikke har kunnet eller skullet opnås.

Holbergordbog — Holberghåndbog

I HolbO vil man da finde hele ordforrådet fra Aa til Ø i Holbergs trykte danske værker og andre skriftlige efterladenskaber (breve, regnskaber, vota osv.), dets bøjningsformer og vekslende stavemåder, de forskellige betydninger, anvendelsen i fraser og faste forbindelser og — så vidt muligt — ordenes stilistiske muligheder og nuancer, alt belyst med et omfattende citatmateriale. Antallet af ordbogsartik-

ler er ikke nøjagtigt opgjort, men skønnes at ligge noget over de 30.000.

Et dobbelt formål

Ordbogen søger at opfylde et dobbelt formål: dels at give grundlaget for en lingvistisk beskrivelse af Holbergs sprog, således som det foreligger i hans værker, dels at være et hjælpemiddel for læsere af disse værker. Et sådant hjælpemiddel bliver HolbO ved de grundige forklaringer, der gives af ord og udtryk, som kan volde vanskeligheder for moderne læsere. Men ordbogen giver også andet og mere og har på nogle punkter karakter af en håndbog i de holbergske skrifter. Udover det almindelige ordforråd registreres hele navnestoffet: personnavne, stednavne osv. i fiktionværkerne, altså komedierne, Peder Paars, de såkaldte Skiemtedigte og et par andre tekster. Der er ikke mindst i komedierne et væld af aktuelle og lokale hentydninger. Københavnske lokaliteter optræder i de forskellige sammenhænge, lige fra Vimmelskafte og Amager-torv — i det bekendte citat fra Jakob von Tyboe om den så smukt svajede officersryg: »Herren seer ud bag til ligesom den var gjort efter Vimmelskafte. Herrens Rumpe er Amager Torv (osv.)« — til Christianshavns Kirke og Peblingesøen. Der nævnes fremdeles en række samtidige eller historiske personer. Hele dette stof er medtaget, ligesom selvfølgelig de mange opdigtede personer har deres plads i ordbogen, så man får en oversigt over fx. de mange forskellige og forskelligartede Jeronimus'er, Magdeloner, Perniller osv., og hvor de optræder i komedierne.

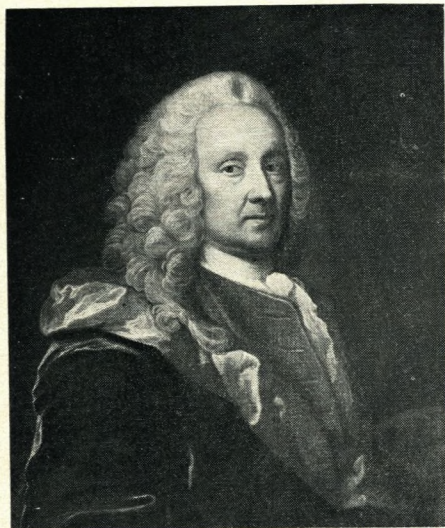
Jeppe på Bjerget

Lad mig nævne et konkret eksempel på, hvad man kan finde i Ordbogens af Holberg-kommentarer og håndbogsstof ved siden af de mange rent sproglige oplysninger, betydningsforklaringer osv. I artiklen om ordet *bjerg*, i datidens ortografi *Bierg*, som fylder godt en spalte i Ordbogens første bind, gives for det første eksempler på ordets almindelige brug og et par mere specielle anvendelser i talemåder og billedlige udtryk. Dernæst behandles i en særlig sektion brugen som stednavn i Holbergs to bondekomedier Jeppe paa Bjerget og Erasmus Montanus. Man skal nok høre til de mere avancerede eller rigtig gamle holbergianere for at vide, at der faktisk har været ganske livlige diskussioner om, hvad der egentlig skulle forstås ved dette Bierg, og hvilken lokalitet det evt. kunne hentyde til. Ordbogen nævner de forskellige hypoteser og hjemmelstederne herfor og udtaler sin egen opfattelse, som er den, at navnet (men ikke lokaliteterne i de to komedier) snarest er inspireret af landsbyen St. Jørgensbjerg ved Roskilde (nu del af byen), som kaldtes Bjerget, og som er beliggende i den egn, hvor Holberg som professor havde opsynet med og indtægterne af forskellige fæstegårde under universitetsgodset. Man har i gamle fæsteprotokoller fra det 18. århundrede navneformer, der svarer til komediefigurens: »Søren Kielsen paa Bierget«, som angives at bo »paa Bierget ved Roeskilde«.

Holberg er så levende og aktuel i dag som for 100 eller 200 år siden, og de fleste moderne danskere vil umiddelbart kunne goutere en holbergkomedie i teater eller fjernsyn. Men der kan dog for læseren eller teatergængeren eller seeren i dag være visse problemer i de holbergske tekster, ikke mindst problemer af sproglig art. Holberg brugte mange fremmedord, også mange der ikke forstås eller ikke er almindelige i dag. Han var for øvrig selv i høj grad opmærksom på fremmedordsproblemet og var — som HolbO giver mange eksempler på — tidligt begyndt at udrydde en del af det fremmede stof i nyudgaver af sine værker. Hertil kommer, at der er fælder eller faldgruber i Holbergs sprog, forstået på den måde, at ordene kan have en anden betydning end den i dag almindelige, hvad der jo somme tider kan være svært at gribe i farten. Jeppe er en *vittig* mand, dvs. klog; Apicius i Den Vægelsindede vil gerne i lag med Lucretia, men har ingen *Adresse*, dvs. han mangler en anbefaling eller introduktionsskrivelse; Barselkonen i Barselstuen udbrøder efter at have hørt om en usædvanlig diætetisk behandling: »Saa *haaber* jeg nock, at han (∴ patienten) døde«, dvs. formoder, regner med; *hurtig* kan betyde »snild, snarrådig«, *fræk* »dristig« osv. Og der kan være andre, nu forældede ord, som kræver en forklaring, en kommentar eller ordliste eller — for den, der gerne vil vide lidt nærmere besked om det pågældende ord eller udtryk — en ordbog. De oplysninger, som gives i ordlister eller kommentarer, som ledsager moderne udgaver, må ifølge sagens natur indskrænke sig til det strengt nødvendige. Her kan en grundigere oplysning om hele Holbergs brug af et bestemt ord være af stor betydning for dem, der beskæftiger sig fagligt med Holbergteksterne, litteraturhistorikere, teaterfolk og andre, men også for den almindelige læser. Ofte kan det være en oplysning om en lille nuance i et ords brug, der kan give nøglen til den fulde forståelse af et vanskeligt sted.

400.000 Holbergcitater

Arbejdet med en stor ordbog af denne art foregår i to faser: For det første indsamling af materialet ved en nøje gennemgang (med udskrivning af citater) af alle teksterne, dvs. i det foreliggende tilfælde alle Holbergs værker; dernæst udarbejdelse af artikler om hvert enkelt ord i det således indsamlede materiale. HolbO's grundlag er et seddelarkiv på mere end 400.000 citater, skabt ved et dansk-norsk samarbejde for år tilbage. Antallet af citater må ses på baggrund af det holbergske forfatterskabs vældige omfang. Det er ikke for meget sagt, at Holbergs skrifter udgør en hel litteratur i litteraturen. Ved siden af de værker, der kendes og læses i videre kredse i dag, altså fiktionværkerne og her især komedierne, og vel også til dels Holbergs essays, Epistlerne og Moralske Tanker, ligger en lang række af faglige, historiske og populære skrifter, skrifter som har haft deres store betydning i Holbergs egen tid og de nærmeste generationer derefter. Hertil kommer også de på latin og fransk skrevne værker, som falder uden for

ordbogens rammer. Holbergs samlede værker fylder 17 store bind i Carl S. Petersens monumentale kvart-udgave, som er ordbogens tekstgrundlag. Det ville vel svare til et halvt hundrede bind i almindeligt bogformat. En repræsentativ citatsamling fra en sådan tekstmasse må naturligvis blive omfangsrig.

Det er dog kun en del af den store citatsamling, der vil blive trykt i ordbogen. Et udvalg har måttet gøres i de enkelte artikler, og her vil naturligvis de kendteste værker være særlig rigt repræsenteret. Redaktionen garanterer for, at ingen vil komme til at savne noget af sine yndlingscitater!

Foruden de trykte litterære og faglige værker dækker citatsamlingen også alt, hvad der er bevaret af breve, embedsskrivelser o.l. fra Holbergs hånd, og der er i forbindelse med ordbogsarbejdet fremdraget en del nyt, egenhændigt materiale fra Universitetets arkiv. Dette er ikke særlig spændende læsestof; Holberg var yderst kort og kontant i sine private breve eller udtalelser i embedssager. Men det egenhændige stof har betydning ved at vise Holbergs egne ordformer og stavemåder, som i mange tilfælde kan være ændret af afskrivere eller sættere undervejs til den trykte form.

En fælles dansk-norsk indsats

Som nævnt er citatsamlingen blevet til ved en fælles dansk-norsk indsats. Dette arbejde blev finansieret af Fondet til dansk-norsk Samarbejde i årene 1948—55. Derefter gik arbejdet helt over på danske hænder, og redaktionen er bortset fra et par af de første afsnit udført i Danmark og betalt af Statens Videnskabsfond (senere: Det humanistiske Forskningsråd). Bevillingerne til værket trykning vil imidlertid blive ydet med lige store andele fra norsk og dansk side. Hovedmanden bag arbejdet er leksikografen og grammatikeren Aage Hansen, der også var en af hovedkræfterne i redaktionen af den store danske Ordbog. Det var ham, der lagde planerne og udformede retnings-

linjerne for den nye ordbog, og som i samarbejde med den norske professor Trygve Knudsen ledede indsamlingsarbejdet, og han har, bistået af yngre kolleger, trukket det store læs under de mange års redaktionsarbejde.

Det er ingen hemmelighed, at vilkårene for projekter af denne art er blevet stærkt forringet i de nuværende recessionstider. Så meget større grund er der da til at takke de bevillende instanser i Danmark og Norge, som ved deres støtte har muliggjort arbejdets afslutning og trykningen. Redaktionen håber naturligvis, at værket udover den kreds af specialister og fagfolk, institutbiblioteker o.l., der vil være de primære aftagere og brugere, også vil vise sig nyttigt og vinde indgang hos en lidt videre kreds af Holbergglæsere og andre interesserede.

25-års jubilæer — Realeksamen 1954.

»GAMLE LAF«s orkester

af H. Kerstens (S 18)

I sine mindord om Hans Henrik Stevenius-Nielsen i Soranerbladets juninummer i år nævner Max Ebert, at H.H. allerede i sin Sorø-tid dyrkede musikken, bl.a. i »Sorø Lokalorkester«. Dette fik mig til at mindes, at H.H. og jeg også havde spillet sammen, nemlig i Soldaterkorpsets hornorkester og i Gl. Lafs »symfoniorkester«, begge dele i årene omkring 1916—17.

Gl. Laf var selv meget musikalsk, og både teoretisk og udøvende. Jeg er i besiddelse af et lille trykt hæfte, som han har udgivet: »Tonestigens tilblivelse og udvikling« (uden årstal), og kan huske fra min drengetid i Slagelse

Gamle Lafs orkester ca. 1910.

(Knud Gemzøe fot.)

(før 1911), at Laf var deltager i orkesterkoncerter her i byen. Han var jo født i Slagelse og havde familie og mange musikvenner her.

Det var derfor ikke underligt, at han oprettede sit eget »lille Symfoniorkester« med akademieleverne. Hvornår det er oprettet, ved jeg ikke, men jeg var i hvert fald medlem fra 1915, indtil jeg forlod skolen i 1918. Det var selvfølgelig en vinterforeteelse. Vi begyndte kl. ca. 19.30, så vidt jeg husker hver onsdag. Alumnerne fik fri for 2. læsetid. Det var ikke småting, vi gav os af med! Flere opera-ouverturer gik vi ikke af vejen for! Noderne lånte Gl. Laf af kapelmester Schnedler-Petersen, der i sin tid ledede de populære søndageftermiddagskoncerter i »Odd Fellow-Palæet« i København. Bl. a. spillede vi også et af orkestrets medlemmers første komposition, nemlig Ebbe Hameriks (S 16) »Impromptu« opus 1.

Orkestreret havde en fin besætning! 1., 2. og 3. violiner, celloer, en enkelt gang husker jeg, at Gl. Laf selv spillede bratsch. Endvidere klarinetter, fløjte, valdhorn, basuner, trommer o. s. v. — kort sagt et næsten fuldtalligt symfoniorkester.

Flere gange deltog Gl. Lafs datter (senere fru Lautrup-Larsen (R 13), gift med akademiarkitekt L.-L. (1908)), som på dette tidspunkt gik på Musikkonservatoriet i København.

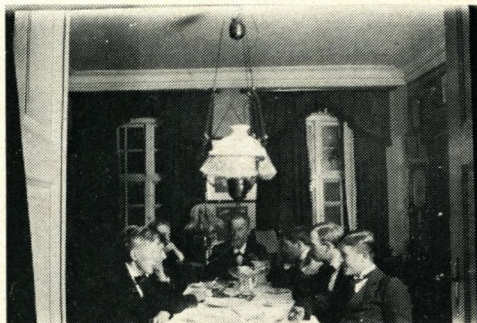
IN MEMORIAM

POUL ELIAS HANSEN (R 20)
8. maj 1902 — 20. december 1979

Da jeg i 1917 kom ind på skolen i 3.m, var der en af kammeraterne, jeg straks lagde mærke til: *Poul Elias Hansen*. Han gik under navnet »*Oldefar*«. Drengene har en mærkelig evne til at fornemme og give udtryk for noget karakteristisk. Ikke alene med sit noget rynkede ansigt, men også, og måske især, ved sin rolige og besindige væremåde virkede han betydeligt ældre end vi andre. Der var faktisk noget »oldefar-agtigt« over ham — i bedste forstand. Han var altid venlig, velmenende og forstående, og disse karaktertræk bevarede han livet igennem at dømme efter de indtryk, jeg fik de gange, jeg senere traf ham.

Poul Elias Hansen tog realeksamen 1920 og fik efter et par år ved landbruget og et par års militærtjeneste ansættelse ved ØK's plantager i Malaya og senere i Sydafrika. Efter eget ønske forlod han ØK i 1961 og virkede derefter i nogle år som konsulent i plantagespørgsmål i flere lande, med bopæl i Hellerup.

Første gang jeg efter skoletiden traf ham var den 10. februar 1930 i Singapore, hvor vi begge var med til den strålende gallamiddag, som danskere i Singapore og hele Malaya gav til ære for kronprins Frederik, prins Knud og prins Axel, der var på den berømte tur til Østen. Senere besøgte jeg Poul Elias på den plantage, han arbejdede ved i staten Johore. Så gik der mange år, inden vore veje mødtes igen. Poul Elias og hans ungarskfødte hustru interesserede sig meget for opera, og jeg havde i sidste halvdel af 1960'erne en del at gøre med Falkonerteatret. Hver gang vi spillede opera, var jeg næsten sikker på at træffe dem.

Når de musikalske udfoldelser var slut, inviterede fru Laf på kaffe og ofte æblekage! II og III g.erne fik også cigarer! Det var altid en meget hyggelig afslutning, inden vi alumner styrtede af sted for at være i seng kl. 21.45! Vedføjede lille billede kan give et indtryk af den hyggelige stemning. Det er taget den 6. marts 1918. Fra venstre til højre er deltagerne: H. H. Stevnius Nielsen (S 20), Troels Marstrand Zacho (S 18), H. Kerstens (S 18), Gl. Laf for bordenden, Chr. Schmidt (S 19), Magnus Valsøe Olsen (S 19) og Gunnar Dalsgaard (R 18).

Han hjalp mig også en del med oplysninger til Soraner-Biografierne og besøgte mig flere gange på mit kontor i Falkonercentret. Det var altid en glæde at tale med ham.

På bunden må Poul Elias have været lidt af en eventyrer. Da vi gik i 4.m, stod hans hu til søen i en sådan grad, at han gik ud af skolen og tog hyre på skoleskibet »Georg Stage«. Det varede et par måneder, så vendte han tilbage til sin plads i klassen, og det egentlige eventyr kom til at udspille sig på landjorden — i fjerne egne. *A. Kann Rasmussen.*

PREBEN MORITZ VEDEL KRONSKJOLD
R 36) 24. juni 1920 — 13. oktober 1979

Preben var den yngste af de 24 nye drenge, som efter sommerferien 1931 blev optaget i 1.a. Ved skæbnens lune skulle han blive den første, som gik bort.

Preben og jeg blev hurtigt venner — et venskab, som trofast blev holdt ved lige til hans alt for tidlige død. Fanatisk gammel-soraner blev han vel aldrig, selv om han holdt regelmæssig forbindelse med en håndfuld af de gamle kammerater. Sin vennekreds fandt han mest mellem gamle soldaterkammerater, mange af hvilke han blev tæt knyttet til i modstandsbevægelsen.

Preben kan karakteriseres som trofastheden og godmodigheden selv; blev han — eller hans land — trådt over tærne, kunne han dog reagere heftigt, hvilket hans indsats under krigen bærer vidne om.

Han blev ret sent gift, og sit eneste barn fik han først, da han var midt i fyrrerne. Medfølelsen samler sig om Grethe, hans hustru, og sønnen Karl Kristian, en usædvanlig godt begavet dreng, som var faderens stolthed.

Børge Jørgensen (S 38).

Realklassen 1929 — 23 dimittender — 1979

Arne Berg Stauning — Per Linnemann-Schmidt — Bjørn Jensen — Viggo Emil Jähnigen Mik-
kelsen — Ove Mourier.

Thorkild Andersen — Hans Birk Larsen — Børge Bjødstrup Andreassen.

Hans Christian Bruun Wamsler — Bengt Arne Fasselius — Henning Palsbo — Jakob Jørgensen.

Vi mødtes lørdag den 1. september kl. 10 i Fratergaarden. Efter at alle under spøg og skæmt havde genkendt hinanden, var vi en tur rundt i hovedbygningen, derefter over »Store« til de nye alumnater og sluttede på »Vænget« for at se de gamle natur- og fysik-samlinger, der er ved at komme på plads i nye omgivelser. Kl. 13 samledes vi til frokost på »Frederik den Syvende« og sluttede med et par timer i haven hos Tot på Sønderkovvej. Af klassens 23 elever er 4 døde, 2 bor i

Californien, 1 i Argentina, 2 var syge, og 1 tog fejl af datoen. 13 deltog i sammenkomsten — de 12 ses på billedet, den trettende, Arne Jensen, kom en time for sent (men han er også skolelærer og bor helt nede i Næstved!).

Vi har tidligere været samlet til 10 års, 25 års og 40 års jubilæum, men talte denne gang om fremtidige sammenkomster hvert femte år.

Venlig hilsen!

Hans Birk Larsen (R 29).

Ernæringseksperter på skolen

Da jeg læste Palle Taarnhøjs tale ved bordet ved årsfesten 1979 i Soraner-bladet, kom jeg i tanker om et avisudklip, som til fulde kan dokumentere Taarnhøjs mindre gode minder fra spisesalen.

For omkring 10 år siden fandt jeg hos min gamle farfar en gammel »jordemodertaske«, hvori der som bunddækning lå en »Politiken«, dateret 3. september 1936. I den fandt jeg nedenstående artikel, som viser, at Taarnhøj også havde kulinariske lidelsesfæller uden for skolen.

*Mindre Kød, flere Grønsager
paa Sorø Akademi*

Køkkenchefen paa Sorø Akademi, der forestaar Madlavningen til de ca. 200 Dreng og

deres Lærere, begyndte i Gaar at arbejde efter en ny interessant Kostplan, som er udarbejdet af Universitetets ernæringsfysiologiske Afdeling paa Grundlag af de Forsøg, der i Fjor blev anstillet paa Statens Kostskoler i Sorø, Rungsted og Birkerød. Formaalet var at finde en mere ensartet Kostplan, og derfor var Drengene paa de tre Skoler i Fjor Forsøgskaniner i 14 Dage. Nu er den nye Plan altsaa færdig, og foreløbig skal den prøves i to Maaneder.

Vi spurgte i Aftes Økonomiinspektør Corneliussen, Sorø Akademi, om, hvordan den nye Kost er, og han oplyste, at Kødrationerne er nedsat med 50 pCt., medens Grønsagerne er sat tilsvarende i Vejret for Vitaminernes Skyld.

— Jeg tror, at den nye Kost er god, udtaler Hr. Corneliussen. Der startedes med Bankeod og Urtesuppe, og i Dag Frikadeller og stuede Gulerødder, saa endnu er Kødsavnet ikke

føleligt. En Fordel er det, at Drengene nu faar rigtigt Smør til Morgenmaden, medens de stadig maa nøjes med Margarine om Aftenen.

— Hvordan er Drengene tilfreds? spørger vi.

— Jeg tror nok, de syntes bedre om den gamle Kost, men jeg haaber, de vil lære at sætte pris paa den nye Kostplan; nu skal den i hvert Fald prøves.

Henrik Lund (S 64).

Motionens uvisnelige krav

af

Svend Egede Glahn (R 09)

Mit engagement i legemskultur stammer fra den første verdenskrig 1914—18. Samfundet indkaldte i 1914 ekstra mange unge til tjeneste i forsvaret og heriblandt mig til gardeshusarregimentet, hvor jeg gennemgik en streng 4 måneders rekruttskole, som fulgtes af 8 måneder på rytteriets befalingsmandsskole i Jægersborg.

Da den var slut, var muskeldragten færdig-syet, så hver muskel havde nået sin højeste ydeevne, og mit velbefindende var så herligt, at det ikke kan beskrives, men må opleves. Jeg blev løjtnant ved 3. dragonregiment i Aarhus, hvor jeg i de følgende 4 år uddannede adskillige hold rekrutter. Her traf jeg kaptajn Jespersen og havde ret meget med ham at gøre, idet han var lærer på fodfolkets sergent-skole i Aarhus og tilbragte sine ferier på dragonkasernen for at øve sig i ridning. Min forbindelse med ham vedvarede, til han døde, 80 år gammel, i 1963. Det var ham, der kaldtes Danmarks sundhedsapostel med mottoet »En sund sjæl i et sundt legeme«.

Dette er baggrunden for min tale som 70 års jubilær ved årsfesten på Sorø Akademi den 13. oktober 1979, som følger her:

— Måtte ordet, som man så venligt har betroet mig, blive brugt, så det sætter frugt ved at omsætte ord i handling, for kun gennem handling får livet betydning. Emnet er det legeme, vi fik samtidig med livet, og jeg har bedt om ordet her for at påpege, hvor ringe omsorg der vises for at passe på dette legeme. Man må hver dag skaffe kroppen den motion, der er så afgørende for det daglige fysiske velbefindende. Beviserne på motionens gavnlige virkning på såvel krop som hjerne afspejler sig i den alderstegnes mobilitet.

Søren Kierkegaard siger det således:

»Tab for alt i verden ikke lysten til at gå!

Jeg går mig hver dag det daglige velbefindende til og går fra enhver sygdom. Jeg har gået mig mine bedste tanker til, og jeg kender ingen tanke så tung, at man jo kan gå fra den. Ved at sidde stille, og jo mere man sidder stille, desto nærmere kommer ildebefindendet. Når man således bliver ved med at gå, går det nok!«

I et inderligt håb om, at denne opfordring må bringe min Næste glæde og gavn til erstatning for de mange savn, bringes opråbet på poesien stærke vinger:

»Har i vuggegave man fået
hele lemmer, kroppen sund,
er en kostbar gave vundet,
som bør passes allen stund.
Kan du muskeldragt den give,
er en grund til helse lagt,
som kan holde dig i live,
veltilpas og veloplagt —
Den kan ej hos skrædder købes,
men alene skabes ved,
at personlig vilje røbes
og suppleres med lidt sved.
Hold lokkende fristelser under kontrol
for ikke at havne i disses vold.
Vis mådehold med mad og drikke,
ellers duer det slet ikke.
Kravet, som til kroppen stilles,
hjernen ej fra den kan skilles.
Den må og sin træning have
for at holdes ret i lave.
Nøjsomhed i at begære
vil til gavn og glæde være.
Viser man at ville være sin næste til nytte,
vil den egoismen flytte.«

Dixi et liberavi animam meam — jeg har talt og befriet min sjæl!

Svend Egede Glahn (R 1909)

(gamling på 86 år, som ikke føler det, og 70 års jubilær).

Runde fødselsdage i februar

3. Civilingeniør Ib Refn f. 1920
Vintervej 11, 2920 Charlottenlund.
3. Lærer Hans Jørgen Brasen f. 1920
Hesselvang 20, 2900 Hellerup.
4. Trafikkontrollør Ove L. Sørensen f. 1930
Aprilvej 103, 2730 Herlev.
5. Studielektor Jørgen Kragh Knudsen f. 1930
Webersvej 8, Frejlev, 9200 Aalborg SV.
7. Direktør Frank Horn f. 1910
Rønnvænget 19, 3070 Snekkersten.
8. Underdirektør, bibliotekar Ole Hovman
f. 1920, Ravnehusvej 29, 3500 Værløse.
9. Fru Ellen Engseth f. 1930, Pilvejen 7,
Kråkerøy, 1600 Fredrikstad, Norge.
9. Chefprogrammør Poul Knud Larsen f. 1930
Ilfordvej 7, 2300 København S
11. Afdelingsingeniør Tage Mørch Albrechtsen
f. 1920;
Birkerød Parkvej 67, 3460 Birkerød

12. Direktør, cand. jur. Helge Hørby f. 1920
Godthåbsvej 89, 1. th., 2000 Kbhvn. F.
12. Ekspeditionssekretær, cand. jur.
Vagn Nielsen f. 1920
Værebrovej 204, 2880 Bagsværd.
13. Proprietær Th. Mayntz-Clausen f. 1900
Søbygaard, Johan Rantzausvej 7,
5610 Assens.
14. Proprietær Verner A. Henriques f. 1890
Caroline Amalievej 120, 2800 Lyngby.
14. Lektor Sigurd Stevns Hansen f. 1910
Christiansvej 6, 4180 Sorø.
15. Oberstløjtnant Mogens Boisen f. 1910
Sponnecksvej 27, 2820 Genftote.
15. Driftsleder, civilingeniør Per Kargaard
Thomsen f. 1930
Hyllerupvej 24, Holmstrup, 4200 Slagelse
16. Direktør Iver H. Hasselbalch f. 1920
Borupgård, 3070 Snekkersten.
17. Forvalter Erik Gammeltoft f. 1930
Dormsjöskolan, Stjärnsund, Sverige.
18. Politimester Axel Bjerre f. 1895
Stjernevej 47, 6300 Gråsten.
19. Civilingeniør Mogens Jensen f. 1920
Nässelstigen 15, Vällingby, Sverige.
20. Civilingeniør Børge Carlslund f. 1930
Frugthegnet 51, 2830 Virum.
23. Bestyrer Sven Lars Grüner f. 1920
Box 25, Namadzi, Malawi, Afrika.
24. Sognepræst Olaf Krog-Meyer f. 1900
Skovvangsvej 7, Strøby Egede, 4600 Køge.
28. Oberstløjtnant Svend Bruun de Neergaard
f. 1920, Strandvangsvej 9, 3060 Espergærde

Modtagne gaver til drift af Soranerbladet

A. E. Christensen — Kay Wiibroe Segel —
Jens S. Bork — C. C. Johansen — Børge Jørgensen.

Der er fra 1. januar 1979 til 31. december
1979 i alt modtaget 9.727,45 kr.

NOTER

En meningsløs trykfejl!

I begyndelsen af *Mogens Boisens* (S 27) artikel
i decembernummeret står i lin. 8 årstallet 1943.
Det skal selvfølgelig være 1913 for at give
mening. Undskyld! *Red.*

Svend Johansen (R 47), Prinsesse Mariesallé
9, 1908 Kbhvn. V, vil gerne vide, om der var
soldaterkorpsaktivitet i 1941. Er der nogen, der
kan hjælpe ham? Skolens årsskrift oplyser in-
tet herom.

Fejl i fødselsdagslisten for januar:

7. Fru Inge (Leis) Gorm Madsen og 18. Otto
Boserup er ved en fejltagelse begge kommet
med på listen, skønt de er afgået ved døden.
Desuden var *Niels Bentzen* (S 38), overlæge
ved Finsen Institutet, blevet forbigået. Han
fyldte 60 år den 3. januar. Undskyld! *Red.*

Soranske dødsfald

HAKON FJELDBERG (1915)
6. februar 1896 — 21. december 1979

ERIK MAYNTZ KIERULFF
5. februar 1919 — 12. januar 1980

Memo

Kulturredaktør ved Jyllands-Posten *Hans An-
dersen* (S 51) fortæller d. 7. februar om, hvor-
dan det er at være litteraturanmelder.

MEDLEMSKONTINGENTET for 1980

foreslås fastsat til kr. 65,00, for juniormedlemmer (fra
og med årgang 1973) — samt for medlemmer, fyldt 67
år — dog kun 30,00. Medlemmer, som aftjener deres
værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelel-
se gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2860 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Fær-
øerne, i Norge, Sverige, Finland og på Island fremsen-
des fortrykte girokort. Medlemmer bosat i det øvrige
udland, bedes tilsende os en check trukket på en
dansk bank og lydende på danske kroner (det
koster ellers Samfundet d.kr. 15,00 at indløse en
check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren
i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet
sparer tid og penge til opkrævning.

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2600 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18—19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri ApS

Alléen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

Storno

RADIOTELEFONER

Artillerivej 126

Telefon (01) 57 68 00

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50